

ปัญหาหน้าที่และอำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ.2562¹

วรรณวิสาข์ โพลีสาย²

ศาลเป็นสถานที่ซึ่งอำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชนโดยใช้อำนาจตุลาการในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีต่าง ๆ ซึ่งการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวจะอยู่บนพื้นฐานของกฎหมาย โดยพิจารณาจากข้อเท็จจริงประกอบพยานหลักฐาน ในสังคมที่มีความสลับซับซ้อน อาจส่งผลให้ในบางครั้งที่การพิจารณาอรรถคดีของศาล อาจส่งผลกระทบต่อความปลอดภัย และความสงบเรียบร้อยภายในบริเวณศาล รวมถึงในปัจจุบันยังคงมีผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาล ซึ่งถูกออกหมายจับแล้วแต่ยังไม่สามารถจับกุมได้ ทำให้การพิจารณาคดีต่าง ๆ ล่าช้า อาจส่งผลให้ผู้กระทำความผิดยังไม่ได้รับการลงโทษตามกฎหมาย จึงได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ.2562 ขึ้นมา เพื่อให้การดำเนินคดีของศาลเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

โดยในพระราชบัญญัติฉบับนี้ มีการกำหนดหน้าที่และอำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาลไว้ในมาตรา 5 โดยให้มีหน้าที่และอำนาจสำคัญเกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อย และรักษาความปลอดภัยบุคคลและทรัพย์สินในบริเวณศาล ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในบริเวณศาล และการรักษาความปลอดภัยและคุ้มครองข้าราชการฝ่ายตุลาการ พนักงานราชการ รวมถึงลูกจ้างของศาล และสำนักงานศาลยุติธรรมซึ่งกระทำการตามหน้าที่ หรือเพราะเหตุที่จะกระทำหรือได้กระทำการตามหน้าที่ รวมทั้งอาคารสถานที่และทรัพย์สินของศาลและสำนักงานศาลยุติธรรม อีกทั้งยังมีหน้าที่และอำนาจที่สำคัญอีกประการในการปฏิบัติตามคำสั่งศาลในการแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี หรือถ้ามีเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ทันทั่วถึง ก็ให้มีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้ และเมื่อจับได้แล้วให้นำผู้ถูกจับไปยังศาลโดยเร็ว หรือเมื่อศาลได้ออกหมายจับผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกหรือคำสั่งศาล ให้ศาลมีคำสั่งตั้งเจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นผู้จัดการตามหมายจับ และหากศาลเห็นสมควรอาจให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้จัดการตามหมายจับด้วย โดยมีเจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นผู้สนับสนุนก็ได้

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาอิสระ เรื่อง ปัญหาหน้าที่และอำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาล ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ.2562 โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาคือ รองศาสตราจารย์พัฒนา เรือนใจดี และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ ดร.รติชัย รดทอง และ รองศาสตราจารย์ ดร.ปวีรสร เลิศธรรมเทวี

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (วิทยาเขตบางนา) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

จากการศึกษาทำให้ทราบว่าพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ.2562 ยังคงมีความไม่ชัดเจน ไม่ครอบคลุมด้วยกันหลายประการ ซึ่งสรุปได้ ดังต่อไปนี้

ประเด็นปัญหาแรกการจับกุมผู้กระทำความผิดซึ่งหน้าในบริเวณศาล

ในศาลปัจจุบันยังคงมีปัญหาในเรื่องของการกระทำความผิดในบริเวณศาลอยู่อย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์ความไม่สงบจากการเมือง หรือการทะเลาะวิวาทของกลุ่มความในบริเวณศาลเมื่อคู่ความทั้งสองฝ่ายต้องมาเผชิญหน้ากันเพื่อต่อสู้คดีในชั้นศาล ซึ่งการกระทำเหล่านี้อาจถือได้ว่าเป็นการกระทำความผิดซึ่งหน้า และละเมิดอำนาจศาลได้ เมื่อพิจารณาตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ.2562 มาตรา 5 (4) และ (5) ได้ให้อำนาจเจ้าพนักงานตำรวจศาลในการจับกุมไว้ ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี และเมื่อศาลได้ออกหมายจับผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกหรือคำสั่งศาล ให้ศาลมีคำสั่งตั้งเจ้าพนักงานตำรวจศาลเป็นผู้จัดการตามหมายจับได้ จะเห็นได้ว่ากฎหมายดังกล่าวได้ให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลอย่างชัดเจนในการจับกุมไว้ 2 กรณี ส่วนที่กฎหมายให้หน้าที่และอำนาจในมาตรา 5 (1) – (3) ในการรักษาความสงบเรียบร้อยและรักษาความปลอดภัยบุคคลและทรัพย์สินในบริเวณศาล ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในบริเวณศาล และรักษาความปลอดภัยและคุ้มครองข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พนักงาน และลูกจ้างของศาลซึ่งกระทำการตามหน้าที่ หรือเพราะเหตุที่จะกระทำหรือได้กระทำการตามหน้าที่ รวมทั้งอาคารสถานที่ และทรัพย์สินของศาล ยังคงกำหนดหน้าที่ในส่วนนี้ไว้อย่างกว้าง ๆ และยังไม่มียกขอบเขตที่ชัดเจนต่อการที่จะทำให้การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของกฎหมาย

ประเด็นปัญหาที่สองการค้นบุคคลและยานพาหนะก่อนเข้ามาในบริเวณศาล

ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ.2562 มาตรา 5 (1) – (2) ได้กำหนดหน้าที่และอำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาลในการรักษาความสงบเรียบร้อยและรักษาความปลอดภัยบุคคล ทรัพย์สินในบริเวณศาล รวมถึงการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในบริเวณศาล จะเห็นได้ว่าในการรักษาความปลอดภัยในบริเวณศาล เช่นว่าเจ้าพนักงานตำรวจศาลจะต้องมีกฎหมายที่บัญญัติไว้อย่างชัดเจนในการค้นบุคคลและยานพาหนะ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลในการที่จะมีกฎหมายมารองรับการปฏิบัติหน้าที่ในส่วนนี้ให้เป็นไปตามหลักความชอบของกฎหมาย

ประเด็นปัญหาที่สามการยึดสิ่งของต้องห้ามในบริเวณศาล

ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ.2562 กำหนดให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลมีหน้าที่และอำนาจตามมาตรา 5 (1) ในการรักษาความสงบเรียบร้อยและรักษาความปลอดภัยบุคคลและทรัพย์สินในบริเวณศาล และมาตรา 5 (2) ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในบริเวณศาล อันจะเห็นได้ว่ากฎหมายดังกล่าวมิได้มีการกำหนดหน้าที่และอำนาจไว้อย่างชัดเจนเพียงพอในการรักษาความปลอดภัยและป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดนี้ หากปรากฏว่าบุคคลที่เข้ามาในบริเวณศาลมีสิ่งของต้องห้ามโดยที่อาจจะใช้เป็นอาวุธหรือสิ่งของที่อาจถือว่าเป็นอาวุธที่อาจจะใช้ในการทำร้ายกันหรือก่อเหตุร้าย

ในบริเวณศาลได้ เจ้าพนักงานตำรวจศาลจะต้องมีกฎหมายมารับรองในการปฏิบัติหน้าที่อย่างชัดเจนในการที่จะมีสิทธิยึดสิ่งของต้องห้ามของบุคคลที่นำเข้ามาในบริเวณศาล ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน บรรลู่วัตถุประสงค์ของกฎหมายอย่างแท้จริง

ประเด็นปัญหาที่สื่การควบคุมตัวผู้ถูกจับกุมโดยเจ้าพนักงานตำรวจศาล

ตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ.2562 มาตรา 5 (4) กำหนดให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลปฏิบัติตามคำสั่งศาลในการแจ้งให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนี หรือถ้ามีเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ทันทั่วถึง ก็ให้มีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้ และเมื่อจับได้แล้วให้นำผู้ถูกจับไปยังศาลโดยเร็ว ดังนี้ จึงส่งผลให้เมื่อเจ้าพนักงานตำรวจศาลออกไปจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยศาลแล้วหนีหรือจะหลบหนีแล้ว หากจับได้ในเวลาที่ใกล้เคียงกับที่ศาลปิดทำการแล้วเจ้าพนักงานตำรวจศาลไม่มีอำนาจในการควบคุมตัวผู้ถูกจับในกรณีไว้ได้ และยังไม่มียกกฎหมายกำหนดให้อำนาจในส่วนนี้ไว้อย่างชัดเจนอันจะทำให้กระบวนการยุติธรรมของศาลเกิดประสิทธิภาพได้อย่างชัดเจนตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

จากการศึกษาค้นคว้าและวิเคราะห์ปัญหาหน้าที่และอำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาลตามพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล ผู้ศึกษาพบว่า มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ปัญหาการจับกุมผู้กระทำความผิดซึ่งหน้าในบริเวณศาล ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะคือ

ควรให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลมีอำนาจในการจับกุมผู้กระทำความผิดซึ่งหน้าในบริเวณศาล เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลมีประสิทธิภาพ ถูกต้องตามหลักความชอบด้วยกฎหมาย เมื่อเกิดเหตุการณ์ใดขึ้นไม่ต้องตีความกฎหมายกันใหม่ และควรมีการเพิ่มเติมคำนิยามศัพท์ในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติเจ้าพนักงานตำรวจศาล พ.ศ.2562 โดยเพิ่มคำว่า “ความผิดซึ่งหน้า” หมายความว่า การกระทำความผิดตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 80 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

2. ปัญหาการค้นบุคคลและยานพาหนะก่อนเข้ามาในบริเวณศาล ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะคือ

ควรกำหนดหน้าที่และอำนาจในเรื่องของการค้นบุคคล และยานพาหนะของบุคคลที่จะเข้ามาในบริเวณศาลให้ชัดเจน ทั้งนี้ก็เพื่อความสงบเรียบร้อย และความปลอดภัยในบริเวณศาล และเป็นการป้องกันและปราบปรามการเกิดเหตุร้าย โดยกำหนดให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลมีหน้าที่ในการค้นบุคคลที่จะเข้ามาในบริเวณศาลที่ต้องสงสัยว่ามีสิ่งของผิดกฎหมายที่มิไว้เป็นความผิด และเพื่อใช้ในการกระทำความผิด รวมถึงกำหนดให้ตรวจค้นยานพาหนะของบุคคลที่เข้ามาในบริเวณศาลด้วย ทั้งนี้ก็เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจศาลในการที่จะมีกฎหมายมารองรับการปฏิบัติหน้าที่ในส่วนนี้ อย่างชัดเจน และเป็นไปตามหลักความชอบด้วยกฎหมาย

3. ปัญหาการยึดสิ่งของต้องห้ามในบริเวณศาล ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะคือ

ควรเพิ่มเติมหน้าที่และอำนาจแก่เจ้าพนักงานตำรวจศาลในการที่จะมีสิทธิยึดสิ่งของต้องห้ามของบุคคลที่นำเข้ามาในบริเวณศาลได้ โดยหากเจ้าพนักงานตำรวจศาลเห็นว่าสิ่งของนั้นเป็นสิ่งของต้องห้ามก็มีสิทธิที่จะยึดสิ่งของเหล่านั้นได้ และเมื่อบุคคลที่นำมาจะออกจากบริเวณศาลก็ให้มีสิทธิใช้ดุลพินิจของเจ้าพนักงานตำรวจศาลในการคืนสิ่งของนั้นแก่บุคคลผู้นำมาได้ แต่หากสิ่งของนั้นเป็นสิ่งของผิดกฎหมายก็ให้มีหน้าที่ทำรายงานเสนอต่อศาลในการที่จะใช้ดุลพินิจในการส่งเรื่องต่อเจ้าพนักงานตำรวจประจำท้องที่เพื่อดำเนินการต่อไป ทั้งนี้เพื่อให้เกิดหน้าที่และอำนาจที่ชัดเจนแก่เจ้าพนักงานตำรวจศาลในการรักษาความปลอดภัยและการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในบริเวณศาลต่อไป

4. ปัญหาในการควบคุมตัวผู้ถูกจับกุมโดยเจ้าพนักงานตำรวจศาล

ควรกำหนดหน้าที่และอำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจศาลในการควบคุมผู้ถูกจับไว้เพิ่มเติมดังนี้ โดยกำหนดให้เป็น มาตรา 5 (4) วรรคสอง ความว่า “ กรณีที่เจ้าพนักงานตำรวจศาล เป็นผู้จับผู้ต้องหาหรือจำเลยเอง และไม่สามารถส่งผู้ถูกจับไปยังศาลได้ทันในเวลาศาลเปิดทำการ ให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลสามารถควบคุมผู้ถูกจับไว้ที่ห้องขังของศาลชั้นต้นที่ออกหมายจับจำเลยหรือผู้ต้องหาที่หลบหนีการปล่อยชั่วคราวโดยให้ควบคุมได้เท่าที่จำเป็น และรับนำตัวผู้ถูกจับส่งศาลในวันที่ศาลเปิดทำการวันถัดไป” ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ต่อศักดิ์ บุรณะเรืองโรจน์. ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญาในการติดตาม ยึดอายัด และริบทรัพย์สินและแนวทางการแก้ไข. บทความวิเคราะห์ความร่วมมือระหว่างประเทศ.

กฤษภัทร ปูระโน และ ธาณี ดอกอินทร์. อาญาบัญญัติ ฉบับบททวน. กรุงเทพมหานคร, 2559.

_____. วิอาญาบัญญัติ ฉบับบททวน (ปรับปรุงใหม่ปี 2563. กรุงเทพมหานคร, 2563.

วิทยา ศรีสมานวัตร. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2560.

วรพจน์ วิสสุตพิชญ์. สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2538.

สุจิต ปัญญาพฤกษ์. หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), 2561.

สุริยา ปานแป้น และอนุวัฒน์ บุญนันท์. คู่มือสอบกฎหมายรัฐธรรมนูญ. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ไอเดีย พริ้นติ้ง (2013) จำกัด, 2562.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. ความมุ่งหมายและคำอธิบายประกอบรายมาตราของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. กรุงเทพมหานคร , 2562.